

Byggereregler på ett sted

Veiledninger fra Statens bygningstekniske etat og rundskriv fra Kommunal- og regionaldepartementet

Veiledning om tekniske krav til byggverk

Kapittel 3. Dokumentasjon av produkter

Kapittel 3. Dokumentasjon av produkter

Innledning

Dette kapitlet omfatter regler om dokumentasjon av byggprodukter. Hensikten med reglene er å sikre at det brukes produkter som er egnet for tiltenkt formål og bidrar til gode og sikre byggverk, samt at produsenter, importører, omsetningsledd og forhandler innehar kunnskap om kvaliteter til produkter. Dessuten skal reglene bidra til å bygge ned tekniske handelshindringer mellom medlemslandene i EØS-området. Reglene innebærer en plikt for enhver byggevareprodusent eller dennes representant til å sørge for at varens egenskaper er dokumenterte før den markedsføres.

Det er ikke tillatt å benytte uriktig eller mangelfull informasjon som er egnet til å villed om produktets lovlige bruk i et byggverk eller om produktets egenskaper. Statens bygningstekniske etat er tilsynsmyndighet for byggevaremarkedet i Norge. Kapitlet er gitt med hjemmel i pbl. § 29-7 om krav til produkter til byggverk, og gir blant annet bestemmelser om ileggelse av tvangsmulkt for å få gjennomført gitte pålegg, jf. pbl. § 32-5 og om ileggelse av overtredelsesgebyr, jf. pbl. § 32-8 andre ledd.

Kapitlet gjennomfører følgende direktiver i norsk lovgivning: Direktiv 89/106/EØF – Byggevaredirektivet, direktiv 95/16/EF – Heisdirektivet, direktiv 2006/42/EF – Maskindirektivet, direktiv 92/42/EØF – om varmtvannskjeler, direktivene 78/170/EØF og 82/885/EØF – om varmereproduserende enheter og direktiv 93/68/EØF om CE-merking av produkter. Dokumentasjonssystemene er lagt opp i samsvar med forutsetningene i de aktuelle direktiv.

Reglene om produktdokumentasjon omfatter enhver byggevare og ethvert produkt som er produsert for permanent innføyelse i byggverk, se artikkel 2 i Byggevaredirektivet. Det spiller ingen rolle om tiltakene er helt eller delvis unntatt fra plan- og bygningsloven og dens forskrifter forøvrig. Kravene gjelder også produkter som brukes i byggverk som behandles etter annen lovgivning.

Henvisninger

- Melding HO-3/2006 Produktdokumentasjon. Temaveiledning. Statens bygningstekniske etat
- Melding HO-3/2008 Produktdokumentasjon og ansvar i byggesak. Temaveiledning. Statens bygningstekniske etat
- Anvisning 570.001 Dokumentasjon av egenskaper for byggprodukter. SINTEF Byggforsk
- PRODOK, et samarbeidsprosjekt mellom byggenæringen, tekniske kontrollorgan og myndighetene om å utarbeide matriser som viser minimumskrav til produktdokumentasjon for byggevarer. Matriser utarbeides fortløpende og kan finnes hos Sintef Certification
- Utvalg av referansestandarder fra Standard Norge

§ 3-1. Generelle krav om produkter til byggverk

(1) Bestemmelser i dette kapittel gjelder for produkter som framstilles og omsettes for bruk i byggverk. Bestemmelser gjennomfører direktiv 89/106/EØF (Byggevaredirektivet), direktiv 95/16/EF (Heisdirektivet) og direktiv 2006/42/EF (Maskindirektivet).

(2) Produkter til byggverk med dokumenterte egenskaper etter dette kapittel skal fritt kunne markedsføres og omsettes.

(3) Før produkter bygges inn i byggverk må det være dokumentert at produktene har de egenskapene som er nødvendige for at det ferdige byggverket tilfredsstillt kravene som følger av forskriften.

(4) For produkter til byggverk som bestilles eller lages for ett spesielt byggverk, og produksjonsmetoden ikke inngår i produsentens ordinære virksomhet, gjelder ikke § 3-2 annet ledd og § 3-4 til § 3-11.

(5) For produkter til byggverk som ikke har vesentlig betydning for at byggverket oppfyller krav i forskriften, gjelder ikke § 3-2 annet ledd og § 3-4 til § 3-11.

Veiledning

Til første ledd

Reglene om produktdokumentasjon gjelder for enhver byggevare til permanent innføyelse i byggverk. Hvilke egenskaper som skal dokumenteres, er avledet av de grunnleggende krav i forskriften som stilles til det ferdige byggverket. Egenskapene som skal dokumenteres vil avhenge av tiltenkt anvendelse i byggverket. De grunnleggende krav til byggverk er å finne i forskriftens kapittel 10 til kapittel 15.

For løfteinnretninger som er del av kommunikasjonsveier i byggverk (heis, løfteplattform, trappeheis, rulletrapp og rullebånd etc) gjelder ikke §§ 3-2, 3-8 og 3-9.

For varmtvannskjeler som fyres med flytende eller gassformig brensel og som har effekt mellom 4 kW og 400 kW gjelder ikke §§ 3-2, 3-4, 3-7 og 3-9.

For varmereproduserende enheter som benyttes til romoppvarming og produksjon av varmt forbruksvann i nye eller eksisterende bygninger unntatt industribygninger gjelder ikke §§ 3-2, 3-4, 3-7, 3-8 og 3-11.

Heisdirektivet definerer generelle grunnleggende krav til helse og sikkerhet ved heiser. Heis etter Heisdirektivet skal CE-merkes. Metodene for samsvarsvurdering og samsvarserklæring som fører fram til CE-merking av heis er angitt i direktivet. Heisdirektivet har også bestemmelser om CE-merking av visse sikkerhetskomponenter til heis. For detaljerte krav vises det til harmoniserte standarder. Det gjøres oppmerksom på at det er foretatt endringer i Heisdirektivet gjennom Maskindirektivet 2006/42/EF artikkel 24.

Maskindirektivet gjelder andre løfteinnretninger enn heiser. Eksempler på løfteinnretninger etter Maskindirektivet er løfteplattform, trappeheis, løftebord, rulletrapp og rullende fortau. Maskindirektivet definerer generelle grunnleggende krav til helse og sikkerhet ved slike løfteinnretninger. Løfteinnretninger etter Maskindirektivet skal CE-merkes. Systemet for samsvarsvurdering som betingelse for CE-merking framgår av Maskindirektivet og forskrift om maskiner (FOR 2009-05-20 nr. 544).

Heisdirektivet og Maskindirektivet anvender andre prosedyrer for attestering av samsvar enn Byggevaredirektivet. Disse prosedyrene skal være i overensstemmelse med rådsvedtak 93/465 EF (Den globale metode).

Til annet ledd

Byggevaredirektivet skal bidra til å fjerne tekniske handelshindringer for byggevarer mellom medlemslandene i EØS-området. For å oppnå dette har Byggevaredirektivet innført følgende fire hovedvirkemidler:

- harmoniserte tekniske spesifikasjoner som utdyper direktivene
- prosedyrer for attestering av samsvar og samsvarserklæring for produktfamilier og enkeltprodukter
- tekniske kontrollorganer som utfører tjenester med samsvarserklæringer
- CE-merking av produkter.

Reglene innebærer en plikt for enhver byggevareprodusent eller dennes representant til å sørge for at varens egenskaper er dokumenterte når den markedsføres og før den benyttes i et byggverk. Sammensatte produkter regnes også som byggevarer. Dette kan være for eksempel bygningselementer, byggnings- og boligmoduler, midlertidige byggningskonstruksjoner eller byggesett som markedsføres, omsettes eller kan brukes som en byggevare m.m.

Byggesystemer og byggesett

Byggesystemer for sammensetting av produkter på byggeplass faller ikke inn under reglene for produktdokumentasjon. Derimot vil de enkelte produktene eller byggevarene som inngår i systemet falle inn under reglene. Ansvarlige foretak vil gjennom sin ansvarsrett som hhv. prosjekterende, utførende og kontrollerende sikre at slike systemer tilfredsstiller relevante krav i plan- og bygningslovgivningen.

Byggesett, bestående av et forhåndsbestemt og konstant antall og utvalg av komponenter med tilhørende montasjeanvisning, betraktes imidlertid som en byggevare, forutsatt at byggesettet kan kjøpes samlet.

Til tredje ledd

Selv om produkter lovlig kan markedsføres og omsettes er det viktig å være klar over at produktdokumentasjon i henhold til kravene i kapittel 3, herunder et CE-merke (se § 3-11), ikke betyr at produktet dermed automatisk kan benyttes i et byggverk. Produktet må også ha egenskaper som gjør at byggverket som helhet tilfredsstillers forskriftens krav.

Det er tiltakshaver og de ansvarlige foretak i byggesaken som har ansvar for å velge produkter slik at byggverket som helhet tilfredsstillers de materielle kravene i forskriften.

Til fjerde ledd

Ikke-markedsførte produkter

Produkter som ikke markedsføres, men som spesialbestilles og lages for innbygging i ett enkeltstående byggverk, omfattes ikke av krav om produktdokumentasjon i forskriftens kapittel 3. Unntaket omfatter også individuelt produserte byggevarer som det vil være nødvendig å benytte ved vern av eldre bygninger, blant annet slik at utskiftning kan foretas del for del med samme eller tilsvarende materialer. Produksjon av byggevarer på byggeplassen til ett enkeltstående byggverk er også unntatt.

Formuleringen må for øvrig forstås med hensyn på hvorvidt produktet er tilgjengelig på et sluttbrukermarked. Det spiller ingen rolle hvorvidt byggevarer er omsatt mellom ulike aktører, så lenge byggevarer er tilgjengelig på et marked for sluttbruker. Byggevarer som produseres og brukes innen samme selskap vil også omfattes av reglene for produktdokumentasjon. Unntaket omfatter heller ikke produkter som serieproduseres over tid, selv om produksjonen åpner for dimensjonstilpasning eller ulike varianter av produktet. All fabrikkproduksjon vil som regel måtte forholde seg til dokumentasjonskravene i forskriften og Byggevaredirektivet.

Kravene til dokumentasjon av byggevarer som spesiallages til ett enkeltstående prosjekt vil være oppfylt ved at de ansvarlige foretak gjennom sin ansvarsrett som prosjekterende, utførende og kontrollerende sikrer at produktet tilfredsstillers kravene i bygningslovgivningen.

Lokale produkter

Unntaksregelen i fjerde ledd kommer også til anvendelse for lokale produkter, det vil si produkter med lang tradisjon i et distrikt og som ikke markedsføres i andre distrikter eller regioner. For eksempel gis det i landbruksnæringen anledning til å benytte materialer fra egen skog. Lokale produkter skal fortsatt kunne brukes på samme måte som tidligere, dersom de har tilfredsstillende egenskaper.

Byggverk der lokale produkter benyttes er underlagt materielle krav i forskriften som vanlig. Det forutsettes at de ansvarlige foretak gjennom sin ansvarsrett som prosjekterende, utførende og kontrollerende sikrer at produktet tilfredsstillers kravene i bygningslovgivningen.

Til femte ledd

Byggevarer uten eller med meget liten betydning for oppfyllelse av forskriftens krav til byggverk kan ikke CE-merkes. Eksempler på slike produkter kan være listverk, innerdører i en boenhet m.m.

Produsenten må likevel kunne dokumentere nødvendige produktegenskaper.

Henvisninger

- Utvalg av referansestandarder fra Standard Norge
- Anvisninger i Byggforskserien fra SINTEF Byggforsk
- EØS lovgivning finnes her

§ 3-2. Krav til egenskaper, godkjenning og kontroll

(1) Ethvert produkt som omfattes av Byggevaredirektivet skal ha slike egenskaper som, når det er forsvarlig benyttet, medvirker til at byggverk tilfredsstillers grunnleggende krav til

- a. mekanisk motstandsevne og sikkerhet

- b. brannsikring
- c. hygiene, helse og miljø
- d. sikkerhet ved bruk
- e. beskyttelse mot støy og vibrasjoner
- f. energisparing og varmeisolering

som nærmere beskrevet i forskriften og vedlegg I til Byggevaredirektivet.

(2) Produktet skal underlegges godkjennings- og kontrollsystemer i henhold til de krav som gjelder ved attesting av samsvar, jf. § 3-5.

Veiledning

Til første ledd

Grunnleggende krav til byggverk framgår av forskriftens kapittel 10 til kapittel 15. Hvilke egenskaper som skal dokumenteres for ulike byggevarer, vil avhenge av tiltenkt anvendelse i byggverket. Anvendelsen har også betydning for hvilken prosedyre for attesting av samsvar (attestasjonssystem) som gjelder, herunder eventuelle obligatoriske godkjennings- og kontrollsystemer, jf. annet ledd.

Dokumentasjon av produktegenskaper skal være tilgjengelig, og tilsynsmyndigheten skal kunne hente opplysninger om produktet hos produsent, importør, omsetningsledd eller forhandler. Dokumentasjonen skal vise til de tekniske spesifikasjonene for produktet og de egenskaper som er dokumentert. Dokumentasjonen skal omfatte eventuelle sertifikater og/eller tekniske godkjenninger.

Til annet ledd

Alle produkter til byggverk skal ha dokumentasjon som viser samsvar med tekniske spesifikasjoner (jf. § 3-4). Det er ulike prosedyrer for attesting av samsvar (attestasjonssystemer) for ulike byggevarer (jf. § 3-5).

Når en produsent har utført alle de aktuelle samsvarsvurderingene for sitt produkt, skal produsenten fylle ut en samsvarserklæring som skal oppbevares sammen med de tekniske dataene om produktet.

Henvisninger

- Utvalg av referansestandarder fra Standard Norge
- Anvisninger i Byggforskserien fra SINTEF Byggforsk

§ 3-3. Markedsføring, omsetning og bruk av produkter til byggverk

(1) Produsent og dennes representant, herunder importør, omsetningsledd og forhandler, skal sørge for at egenskaper til produkter til byggverk er dokumentert og at produktdokumentasjon er tilgjengelig før produktet markedsføres, omsettes eller brukes i et byggverk.

(2) Dokumentasjon skal angi produktets egenskaper i henhold til relevant teknisk spesifikasjon og produktets opprinnelse. Dokumentasjon skal være på norsk eller et annet skandinavisk språk.

(3) Før et produkt til byggverk gjøres tilgjengelig på markedet skal den som omsetter produktet sørge for at det følger med tilfredsstillende produktdokumentasjon. Det er ikke tillatt å benytte uriktig eller mangelfull informasjon som er egnet til å villedde om produktets lovlige bruk i et byggverk eller om produktets egenskaper.

Veiledning

Til første ledd

Produsenten eller dennes representant skal sørge for at egenskapene til byggevaren er dokumentert før varen bringes ut på markedet. Tilsvarende plikter gjelder også for importør og distributør av produkter til byggverk. Det er nytt at pliktene til omsetningsledd og forhandler fremheves i forskrift.

Med produsent menes en fysisk eller juridisk person som framstiller et produkt, eller som sørger for at et produkt blir utformet eller framstilt, og markedsfører produktet under eget navn eller varemerke.

Med importør menes en fysisk eller juridisk person som er etablert i EU/EØS-området, og som omsetter eller markedsfører et produkt fra en tredjestat på EU/EØS-områdets marked. Med omsetningsledd eller forhandler menes en fysisk eller juridisk person i omsetningskjeden, utenom produsenten eller importøren, som gjør et produkt tilgjengelig på markedet, herunder utsalgssteder for produkter til byggverk.

Til annet ledd

Relevante tekniske spesifikasjoner skal ligge til grunn for utarbeidelse av produktdokumentasjonen (se § 3-4). Det skal gå fram av dokumentasjonen hvilken teknisk spesifikasjon som ligger til grunn for produktet. Sporbarhet til produsent og hvilke tekniske kontrollorganer som har utstedt sertifikater, utført prøver, inspeksjon eller kontroll, skal også framgå av dokumentasjonen.

Til tredje ledd

Produkter til byggverk skal ha medfølgende dokumentasjon. Dokumentasjonen skal være tilstrekkelig og tilfredsstillende slik at produktet får lovlig og riktig anvendelse i et byggverk. Dersom dokumentasjonen er mangelfull eller uriktig kan dette medføre reaksjon fra tilsynsmyndigheten, jf. § 3-15.

Henvisninger

- Utvalg av referansestandarder fra Standard Norge
- Anvisninger i Byggforskserien fra SINTEF Byggforsk

§ 3-4. Tekniske spesifikasjoner som grunnlag for dokumentasjon

(1) Egenskaper og dokumentasjon for produkter til byggverk skal være i samsvar med tekniske spesifikasjoner. Tekniske spesifikasjoner er

- a. harmoniserte produktstandarder bekjentgjort i Den Europeiske Unions Tidende
- b. europeiske tekniske godkjenninger bekjentgjort gjennom European Organization for Technical Approvals (EOTA)
- c. nasjonale tekniske spesifikasjoner som er ansett å være i samsvar med de grunnleggende krav og som er bekjentgjort i Den Europeiske Unions Tidende
- d. andre tilfredsstillende tekniske spesifikasjoner, forutsatt at de ikke strider mot EØS-avtalen.

(2) For produkter til byggverk der det foreligger en harmonisert produktstandard, skal produktdokumentasjon utarbeides i samsvar med tillegg ZA i den harmoniserte standarden.

Veiledning

Til første ledd

Produktdokumentasjon for byggevarer utarbeides med utgangspunkt i tekniske spesifikasjoner. I de tekniske spesifikasjonene vil det være angitt hvilke egenskaper som skal dokumenteres, hvilken form for produksjonskontroll produksjonen skal underlegges og hvilke dokumenter produsent, eventuelt tredjepartsorgan (utpekt teknisk kontrollorgan), skal utstede.

Tekniske spesifikasjoner kan være harmoniserte europeiske produktstandarder (hEN), europeiske tekniske godkjenninger (ETA), nasjonale tekniske spesifikasjoner eller andre tilfredsstillende tekniske spesifikasjoner, forutsatt at de ikke strider mot EØS-avtalen. Harmoniserte produktstandarder og ETA er offisielle felles europeiske tekniske spesifikasjoner fra den dagen de er publisert i EF-tidende (Official Journal).

Det følger av Byggevaredirektivet art. 6 nr. 2 at medlemsland skal tillate markedsføring på sitt territorium av byggevarer som det foreløpig ikke er utarbeidet harmoniserte tekniske spesifikasjoner for, dersom varene tilfredsstillende nasjonale bestemmelser som er i samsvar med EØS avtalen, inntil de europeiske tekniske spesifikasjoner bestemmer noe annet.

Til første ledd bokstav a

Harmoniserte standarder produseres av CEN, Den europeiske standardiseringskomiteen, på oppdrag (mandat) fra EU-kommisjonen og EFTA. Der det foreligger harmoniserte europeiske produktstandarder skal produktdokumentasjon utarbeides med bakgrunn i disse, jf. § 3-4 annet ledd.

Harmoniserte europeiske produktstandarder betegnes som harmonised European Norm (hEN) og vil ligge til grunn for CE-merking av et produkt.

Oversikt over ferdig utarbeidede og gyldige harmoniserte standarder finnes på internettsidene til Standard Norge og i den europeiske Nando-basen.

Når det kommer nye harmoniserte produktstandarder skal ev. nasjonale standarder trekkes tilbake. Men i en sameksistensperiode kan både harmoniserte produktstandarder og ev. andre notifiserte nasjonale spesifikasjoner anvendes ved utarbeidelse av produktdokumentasjon. Det publiseres en løpende oversikt over datoer som gjelder ikrafttreden og sameksistensperioder i EF-tidende (Official Journal). Datoene vil også finnes i den aktuelle harmoniserte produktstandard.

For enkelte byggevarer finnes ingen harmonisert produktstandard. Det gjør at produktenes egenskaper må dokumenteres etter andre relevante tekniske spesifikasjoner før produktene omsettes og bygges inn i byggverk, jf. bokstav b til d.

Til første ledd bokstav b

En europeisk teknisk godkjenning (ETA) utarbeides av medlemsorganisasjonene i EOTA (Den europeiske organisasjon for teknisk godkjenning). En ETA gir grunnlag for CE-merking på lik linje med harmoniserte produktstandarder, og er gyldig produktdokumentasjon i hele EØS-området. SINTEF Byggforsk er utpekt norsk representant i EOTA og kan gi utfyllende opplysninger. Oversikt over ferdig utarbeidede og gyldige europeisk tekniske godkjenninger (ETA), kan finnes på internettsidene til EOTA.

En europeisk teknisk godkjenning (ETA) kan utarbeides på basis av spesielle retningslinjer (ETAG) for en produktgruppe. Dersom det ikke foreligger en ETAG for en produktgruppe, utarbeides ETA etter en individuell behandling. EOTA utarbeider da først en såkalt CUAP (Common Understanding of Assessment Procedure) for produktet, som angir hvilke egenskaper som skal dokumenteres og på hvilken måte de skal bestemmes.

Mens en ETAG har generell gyldighet for en produktgruppe, er en CUAP produktspesifikk, det vil si at den utarbeides og vedtas for ett spesifikt produkt. En vedtatt CUAP kan likevel anvendes for utarbeidelse av nye ETA for tilsvarende produkter.

Til første ledd bokstav c

Bestemmelsen forutsetter at slike nasjonale spesifikasjoner notifiseres til EU-kommisjonen. Dette er ikke gjort fra Norge på byggevareområdet.

Til første ledd bokstav d

Andre tilfredsstillende tekniske spesifikasjoner kan benyttes ved utarbeidelse av produktdokumentasjon, forutsatt at disse ikke bryter med harmoniserte produktstandarder eller europeisk tekniske godkjenninger, og dermed strider mot EØS-avtalen. Dette kan for eksempel være en *SINTEF Byggforsk teknisk godkjenning* eller tilsvarende anerkjent dokumentasjon fra andre EØS-land.

Til annet ledd

Dersom det foreligger en harmonisert europeisk produktstandard er det obligatorisk å utarbeide produktdokumentasjon på bakgrunn av denne. Påføring av selve CE-merket vil imidlertid fremdeles være frivillig, med de unntak som følger av § 3-11.

Alle harmoniserte produktstandarder skal iht. Byggevaredirektivet inneholde et tillegg ZA.1, der de forskriftsrelaterte kravene er listet opp og hvor det vises til de punktene i standarden der selve kravet står. Noen av disse punktene kan igjen referere til separate, utfyllende standarder, for eksempel prøvingsstandarder.

De produktkravene som ikke er nevnt i tillegg ZA.1 gjelder ikke for CE-merkingen. På denne måten blir tillegg ZA.1 i den harmoniserte produktstandard en sjekklister for CE-merking der produsenten kan se alle myndighetskrav for sitt produkt og hvordan de kan oppfylles.

Europeiske produktstandarder kan også omfatte egenskaper som ingen av medlemslandene har krav til i sine forskrifter, men som er med i standardene av tekniske og økonomiske årsaker.

Tillegg ZA.2 i produktstandarden eller kapittel 8 i en ETAG inneholder vanligvis et eksempel på produsentens samsvarserklæring, samt på et produktsertifikat for byggevaren hvis det er aktuelt.

Henvisninger

- Utvalg av referansestandarder fra Standard Norge
- Anvisninger i Byggforskserien fra SINTEF Byggforsk

§ 3-5. Attesting av samsvar

(1) Produktdokumentasjon for produkter til byggverk skal inneholde en attesting av samsvar med relevant teknisk spesifisering.

(2) Produsent eller dennes representant har ansvar for at attesting av samsvar foreligger og er i overensstemmelse med det som er angitt i relevant teknisk spesifisering.

(3) Prosedyre for attesting av samsvar, angitt i vedtak fra EU-kommisjonen eller teknisk spesifisering for produktet, skal følges.

Veiledning

Til første ledd

Samsvarsvurdering utføres på bakgrunn av det som er angitt i den tekniske spesifiseringen for byggevaren. Harmoniserte produktstandarder og Europeisk tekniske godkjenninger (ETA) vil ha et tillegg som beskriver prosedyre for attesting av samsvar (attestasjonssystem). Der det skal bekreftes samsvar med andre tekniske spesifiseringer (jf. § 3-4) vil det også være krav om attesting av samsvar.

Vurdering og erklæring av samsvar med tekniske spesifiseringer for byggevarer gjøres etter Byggevaredirektivets kapittel V og Vedlegg III.

For byggevarer etter Byggevaredirektivet har EU-kommisjonen fattet vedtak om attestasjonssystem for hver produktfamilie eller enkeltprodukter på grunnlag av den betydningen produktets egenskaper har for å tilfredsstille de grunnleggende krav i det ferdige byggverk, og på grunnlag av produksjonsprosessen. Slike vedtak er en bindende rettsakt i EØS-avtalen. Samtlige attestasjonssystemer forutsetter at fabrikanten har et eget produksjonskontrollsystem.

Direktivene om løfteinnretninger og varmtvannsbereidere inneholder særlige krav til samsvarsvurdering og -erklæring. Det samme gjelder for heisinstallasjon. Beskrivelse av EU-typegodkjenning finnes i hvert av de angjeldende direktivene. Bestemmelsene i direktivet om varmeproduserende enheter for romoppvarming og varmtvann omfatter kontroll og merking av tekniske data, men ikke CE-merking siden dette direktivet er av eldre dato og ikke et ny metode direktiv.

Til annet ledd

Se veiledning til § 3-3, første ledd.

Til tredje ledd

For byggevarer som faller inn under Byggevaredirektivet fastsetter kommisjonsvedtakene prosedyre for attestering av samsvar (attestasjonssystem) for ulike produktfamilier eller enkeltprodukter. Informasjonen finnes også i europeiske tekniske spesifikasjoner, det vil si harmoniserte produktstandarder og europeiske tekniske godkjenninger, der slike finnes. Produsenten eller dennes representant er ansvarlig for at det riktige attestasjonssystemet benyttes (jf. annet ledd). Tabell 1 gir en oversikt over mulige attestasjonssystemer iht. Byggevaredirektivet.

§ 3-5 Tabell 1: Attestasjonssystemer iht. Byggevaredirektivet.

	Attestasjonssystem	Fabrikantens samsvarserklæring				Produkt-sertifisering	
		4	3	2	2+	1	1+
Utføres av fabrikanten	Produksjonskontroll	JA	JA	JA	JA	JA	JA
	Prøving etter plan			JA	JA	JA	JA
	Innledende typeprøving	JA		JA	JA		
Utføres av det utpekte organ	Innledende typeprøving		JA			JA	JA
	Innledende fabrikkinspeksjon			JA	JA	JA	JA
	Sertifisering av produksjonskontroll			JA	JA		
	Overvåkning av produksjonskontroll				JA	JA	JA
	Stikkprøver av produkter						JA
	Produktsertifikat					JA	JA

I tilfeller der et produkt til byggverk faller inn under flere direktiver og dermed høyst sannsynlig omfattes av flere norske forskrifter, antas det at metodikken som er angitt i det direktivet eller den forskriften med mest relevans til produktet, skal legges til grunn for samsvarsvurderingen.

Henvisninger

- Utvalg av referansestandarder fra Standard Norge
- Anvisninger i Byggforskserien fra SINTEF Byggforsk

§ 3-6. Gjensidig godkjenning

(1) Dersom et produkt til byggverk lovlig kan markedsføres i annet EØS-land, skal produktet godtas markedsført i Norge uten ny prøving eller kontroll.

(2) Det kan likevel kreves ytterligere produkt dokumentasjon i tilfeller der det kan påvises forskjell mellom beskyttelsesnivåene i Norge og andre EØS-land. Krav om ytterligere produkt dokumentasjon må være nødvendig og proporsjonalt, jf. EØS-avtalen artikkel 13.

Veiledning

Til første ledd

Produkter som lovlig kan omsettes i andre EØS-land skal som hovedregel godtas markedsført og omsatt i Norge.

Produkter som er produsert og dokumentert etter nasjonale regler i produsentlandet skal godtas dersom det sannsynliggjøres at den nasjonale spesifikasjon som er benyttet, er dekkende for de krav som stilles etter norsk regelverk. Ved markedstilsyn (se § 3-14) vil tilsynsmyndigheten ta stilling til om test- og beregningsmetoder i spesifikasjonen er relevant for å kunne verifisere oppfyllelse av krav gitt i denne forskrift. Slik spesifikasjon kan være

- en standard eller norm utgitt av en nasjonal standardiseringsorganisasjon som er part i EØS-avtalen og som er lovpålagt brukt i det landet,
- en relevant internasjonal standard som er lovpålagt brukt i det landet,
- en teknisk forskrift som er lovpålagt brukt i det landet, for fremstilling, markedsføring og bruk
- konvensjonelle eller innovative fabrikkasjonsprosesser som er lovpålagt brukt i det landet. Det skal foreligge tilstrekkelig, detaljert teknisk dokumentasjon for å sikre at produktene kan bedømmes etter den angitte bruken, om nødvendig basert på tilleggsprøver.

Til annet ledd

Annet ledd gir myndighetene anledning til å kreve ytterligere produktdokumentasjon, herunder tilleggsprøver av produktets egenskaper, dersom det kan påvises forskjell i beskyttelsesnivå, for eksempel forskriftskrav mellom Norge og andre EØS-land eller der det er nasjonale tillegg til harmoniserte standarder.

Nasjonale myndigheter kan også fastsette egne krav til dokumentasjon og beskyttelsesnivå i påvente av utarbeidelse av harmonisert spesifikasjon. Det er imidlertid en forutsetning at nasjonale myndigheter ved fastsettelse av slike bestemmelser/spesifikasjoner følger den såkalte 98/34-prosedyren som er gjennomført i lov om europeisk meldeplikt for tekniske regler (EØS-høringsloven).

Videre må de nasjonale kravene ikke stride mot de alminnelige reglene om fri flyt av varer, jf. EØS-avtalens art. 11-13. Dette innebærer at slike nasjonale krav må kunne begrunnes i EØS-avtalens art. 13 eller tvingende allmenne hensyn for å være i overensstemmelse med EØS-avtalen. Videre må kravet ikke utgjøre en skjult handelshindring eller vilkårlig forskjellsbehandling. Endelig må det nasjonale kravet oppfylle kravene til egnethet og proporsjonalitet.

Forordning 764/2008 om fastsettelse av fremgangsmåter for anvendelsen av visse nasjonale tekniske regler for produkter som er markedsført på lovlig måte i en annen medlemsstat og om oppheving av vedtak nr. 3052/95/EF angir prosedyrer som tilsynsmyndigheten må følge når disse fatter eller har til hensikt å fatte en beslutning som vil hindre fritt varebytte for et produkt som blir markedsført på lovlig måte i en annen medlemsstat. Forordningen trådte i kraft i EU 13. mai 2009, og vil bli gjennomført i norsk rett ved egne lover. Norge vil likevel være forpliktet til å overholde de rettigheter og plikter som følger av forordningen, jf. også EØS-avtalens artikkel 3.

Tilsynsmyndigheten kan forøvrig kun kreve tilleggsprøver når følgende kumulative vilkår er oppfylt:

- Produktdokumentasjon er ikke utarbeidet av et organ som gir samme garantier som det som kreves av nasjonale organer.
- Produktdokumentasjon kreves også for innenlandske produkter.
- Produktdokumentasjon er nødvendig for å gi myndighetene de opplysninger som kreves for å kunne vurdere om produktet oppfyller de krav som følger av nasjonalt beskyttelsesnivå.

Det kan ikke kreves tilleggsprøver som går lenger enn det som er nødvendig for å ivareta de aktuelle hensyn.

Henvisninger

- Utvalg av referansestandarder fra Standard Norge
- Anvisninger i Byggforskserien fra SINTEF Byggforsk

§ 3-7. Løfteinnretning

Bestemmelsen gjelder for permanent løfteinnretning som heis, løfteplattform, rulletrapp, rullende fortau og trappeheis med unntak av løfteinnretning som del av produksjonsprosess. Følgende krav gjelder:

- a. Heis og tilhørende sikkerhetskomponenter skal tilfredsstillere Heisdirektivet.

Definisjonen av heis framgår av Maskindirektivet artikkel 24: Løfteinnretning som betjener fastlagte nivåer ved hjelp av heisstol, som beveger seg langs faste styreskiner og med en helning på mer enn 15° i forhold til et vannrett plan og som er beregnet til å transportere personer, personer og gods og gods alene hvis heisstolen er tilgjengelig, dvs. at en person kan gå inn i heisstolen uten vanskeligheter og at den er utstyrt med betjeningsanordninger inne i heisstolen eller innenfor rekkevidde av personen i heisstolen.

Løfteinnretning som beveger seg langs en fast bane selv om den ikke beveger seg langs faste styreskiner, hører under Maskindirektivet.

Med heisstol skal forstås den del av en heis som bærer personer, personer og gods eller gods alene som skal heises opp eller senkes ned.

Løfteinnretning som beveger seg med en hastighet lik eller under 0,15 m/s, defineres som andre løfteinnretninger.

- b. Andre løfteinnretninger skal tilfredsstillere Maskindirektivet.
- c. Som grunnlag for EU-typegodkjenning skal samsvarsvurdering utføres av teknisk kontrollorgan. Produktet skal vurderes mot tekniske spesifikasjoner og mot relevante sikkerhetskrav i direktivene.
- d. For heis og tilhørende sikkerhetskomponenter skal installatøren av heis etter Heisdirektivet og for andre løfteinnretninger etter Maskindirektivet få utført samsvarsvurdering etter framgangsmåte fastsatt i de respektive direktivene.

Veiledning

Til bestemmelsen

Bestemmelsen gjelder permanente løfteinnretninger. Bestemmelsen omfatter ikke heis som er del av en automatisk produksjonsprosess, heis for atkomst til spesielle arbeidsplasser (f.eks. i byggekraner) og heis til vedlikehold eller drift av byggverk (f.eks. fasadeheis). Slike løfteinnretninger skal behandles av Arbeidstilsynet etter lov om arbeidervern og arbeidsmiljø. Inkludert er heiser og løfteplattformer for transport av varer, matheiser, parkeringsheiser samt rullende fortau i og utenfor bygninger (hvis de tilhører bygningen).

Til bokstav a

Heisdirektivet (direktiv 95/16/EF) identifiserer vesentlige sikkerhetskrav og angir metodene for samsvarsvurdering, samsvarserklæring og CE-merking av heis. Direktivet inneholder også bestemmelser om CE-merking av sikkerhetskomponenter. En liste over komponentene fremgår av direktivets vedlegg IV.

Produkter etter dette direktivet skal fritt kunne markedsføres og brukes i EØS-landene når de er CE-merket og vedlagt en samsvarserklæring i henhold til direktivets vedlegg II.

Til bokstav b

Maskindirektivet (direktiv 2006/42/EF) er gjeldende direktiv for løfteinnretninger unntatt heiser. Løfteinnretninger etter Maskindirektivet skal CE-merkes og det skal foreligge en EU samsvarserklæring fra produsenten. Eksempler på løfteinnretninger etter Maskindirektivet er løfteplattform, trappeheis, rulletrapp og rullende fortau. For enkeltheter om kontrollprosessen og prosedyrene for samsvarsvurdering som betingelse for CE-merking henvises til forskrift om maskiner og direktivet.

Til bokstav d

For heis er prosedyrer for samsvarsvurdering beskrevet i direktivet. Harmoniserte produktstandarder beskriver fremgangsmåten. Heisinstallatør skal påføre CE-merket.

Produsent av andre løfteinnretninger etter Maskindirektivet skal følge prosedyre for samsvarsvurdering av maskiner angitt i Forskrift om maskiner § 10.

Henvisninger

- Utvalg av referansestandarder fra Standard Norge
- Anvisninger i Byggforskserien fra SINTEF Byggforsk

§ 3-8. Varmtvannskjel som fyres med flytende eller gassformig brensel

(1) Bestemmelsen gjelder for varmtvannskjel som fyres med flytende eller gassformig brensel og som har en effekt på mellom 4 kW og 400 kW innfyrt effekt. Bestemmelsen gjelder ikke for kjeler som kan bruke forskjellige typer brensel.

(2) Varmtvannskjel skal ha samsvarserklæring eller EU-typegodkjenning som omfatter kjelens energieffektivitet. Typegodkjenningen skal være utført av et teknisk kontrollorgan og vurderes direkte mot de sikkerhetskrav som er beskrevet i direktiv som gjelder for det aktuelle produktet.

(3) Typeprøving og vurdering utføres i henhold til regler gitt i eller i medhold av henholdsvis

- a. direktiv 92/42/EØF om varmtvannskjeler
- b. direktiv 90/396/EØF om gassinstallasjoner
- c. direktiv 93/68/EØF om koordinering av regler om CE-merking.

Veiledning

Til første ledd

Direktiv 92/42/EØF om varmtvannskjeler forlanger en minste virkningsgrad for apparater som omfattes av direktivet, dvs. varmtvannskjeler drevet med olje eller gass. Elektrisk fyrte varmtvannsberedere omfattes ikke av direktivet.

For små sentralvarmekjeler med vanntemperatur lavere enn 100 °C for plassering uten krav til fyrrom og med maksimum innfyrt effekt fra 50 til 70 kW gjelder bestemmelsene i Byggevaredirektivet.

Til annet ledd

Varmtvannskjelene skal undergå en EC typeundersøkelse utført av et teknisk kontrollorgan og skal enten ha en egenerklæring om samsvar med type, kvalitetssikring av produksjonssystem eller produktsertifikat, alle disse kontrollmodulene involverer et eller flere tekniske kontrollorgan. Apparatene skal merkes med CE-merket av fabrikanten som også kan tilleggsmerke kjeler som er bedre enn minimumskravene. Reglene for kontroll og merking er gitt i direktivet, med endringer i direktiv 93/68/EØF.

Til tredje ledd bokstav a

Direktivet, som er et ledd i EUs SAVE program for å fremme energieffektiviteten i Fellesskapet, fastsetter kravene til virkningsgrad i nye varmtvannskjeler som drives med flytende eller gassformig brensel og som har en nominell effekt på minst 4 kW og høyst 400 kW.

Til tredje ledd bokstav b

Direktivet omfatter apparater som anvendes til matlaging, oppvarming, produksjon av varmtvann, kjøling, belysning eller vask.

Til tredje ledd bokstav c

Direktivet er et endringsdirektiv for en rekke direktiver, blant annet Byggevaredirektivet og Varmtvannskjeldirektivet. Direktivet omhandler regler om CE-merking og prosedyrer i forbindelse med merkingen.

Henvisninger

- Utvalg av referansestandarder fra Standard Norge
- Anvisninger i Byggforskserien fra SINTEF Byggforsk

§ 3-9. Enhet for romoppvarming og varmtvannsproduksjon

(1) Bestemmelsen gjelder for varmeproduserende enhet som benyttes til romoppvarming og produksjon av varmt forbruksvann i ny eller eksisterende bygning, med unntak av industribygning. Varmeproduserende enhet omfatter varmtvannsbereder, dampkjel, varmluftsanlegg med komponenter og særlig tilhørende brennerutstyr tilpasset den type fossilt brensel som benyttes.

(2) Varmeproduserende enhet skal kontrolleres av et teknisk kontrollorgan på produksjonsstedet eller ved installasjon, og skal merkes med de vesentlige energirelaterte data.

(3) Kontroll og merking skal utføres i samsvar med reglene i direktiv 78/170/EØF om varmeproduserende enheters ytelse, med endringer i direktiv 82/885/EØF.

(4) Følgende varmeproduserende enheter er unntatt fra direktivet:

- a. varmeproduserende enheter som kun gjør bruk av elektrisk motstandsoppvarming
- b. varmepumper
- c. tilslutninger til fjernvarmeanlegg
- d. varmeproduserende enheter som drives med fast brensel
- e. kjeler med røykgasskondensering.

Veiledning

Til første ledd

Direktivene 78/170/EØF og 82/885/EØF gjelder krav om minste virkningsgrad for varmeproduserende enheter drevet med gassformig eller flytende brensel og til rørisolering av fordelingsnett. Enhetene brukes til romoppvarming og varmtvannsproduksjon i nye og eksisterende bygninger unntatt rene industribygg.

Rør- og lagringsopplegg i nybygg som ikke benyttes til industriformål skal isoleres forsvarlig, både når det gjelder varmeberende medium og varmtvann til husholdningsbruk (jf. § 14-5, annet ledd). Bestemmelsen får også anvendelse på installasjon og anlegg tilknyttet fjernvarmeanlegg samt nye varmeproduserende enheter, herunder installasjon for elektrisk oppvarming av vann i alle nye eller eksisterende bygninger som ikke benyttes til industriformål.

Til annet ledd

Med varmeproduserende enheter menes særlig varmtvannsbeholdere, dampkjeler, varmluftsanlegg med komponenter og særlig tilhørende brennerutstyr tilpasset den type fossilt brensel som benyttes. Kombinerte enheter som produserer både varme og elektrisitet som benyttes i bygninger er også å betrakte som varmeproduserende enheter. Minimumskravet til yteevne skal her gjelde den totale energiutgivelse. Ingen enheter skal bringes på markedet hvis de ikke overholder minimumskravene til yteevne. Alle enheter merkes med en merkeplate som blant annet angir ytelsene for enheten.

Til tredje ledd

Apparatene skal kontrolleres av et teknisk kontrollorgan etter regler gitt i direktiv 82/885/EØF. Merkingen av apparatene skal være i henhold til direktivet og ikke reglene om CE-merking.

Henvisninger

- Utvalg av referansestandarder fra Standard Norge
- Anvisninger i Byggforskserien fra SINTEF Byggforsk

§ 3-10. Tekniske kontrollorgan

(1) Et teknisk kontrollorgan skal attestere at produkter til byggverk er i samsvar med den gitte tekniske spesifikasjon.

(2) Et teknisk kontrollorgan skal utpekes av Statens bygningstekniske etat etter reglene i lov 16. juni 1994 nr. 20 om tekniske kontrollorgan.

(3) Som grunnlag for utpeking av et teknisk kontrollorgan skal foretaket være akkreditert av et nasjonalt akkrediteringsorgan. Et teknisk kontrollorgan som ikke er akkreditert kan i særskilte tilfeller likevel utpekes, forutsatt at utpekende myndighet kan dokumentere at organet innehar nødvendig kompetanse.

Veiledning

Til første ledd

Utpekte tekniske kontrollorgan (TKO) skal gjennomføre vurdering av et produkts samsvar med bestemmelsene i tekniske spesifikasjoner og utstede produktsertifikat hvis den gjeldende tekniske spesifikasjon forlanger en slik prosedyre (se § 3-5).

Tekniske kontrollorgan (TKO) omfatter sertifiseringsorgan, inspeksjonsorgan og prøvelaboratorier; organer med virksomhet som er regulert av lov om tekniske kontrollorgan som har til oppgave å gjennomføre samsvarsvurderinger etter EØS-avtalen av 16 juni 1994 nr. 480.

Tekniske kontrollorgan utpekes av myndighetene i de ulike landene innenfor EØS-området for ulike produktstandarder og/eller byggevarer. De utpekte organene skal kunne operere fritt over landegrensene i EØS-området. Utpekte tekniske kontrollorgan i EØS-området fremgår på Nando-basen.

SINTEF Byggforsk er utpekt som godkjenningsorgan med mulighet til å utstede europeiske tekniske godkjenninger i Norge. SINTEF Byggforsk skal være norsk talsmann i EOTA og ha et samordningsansvar overfor eventuelle andre godkjenningsorganer.

Til annet ledd

Etter lov om tekniske kontrollorganer kan det knyttes betingelser opp til utpeking av tekniske kontrollorgan. Dette fremgår av egne retningslinjer fra Statens bygningstekniske etat (BE). Se BEs hjemmesider under Produktdokumentasjon.

Tekniske kontrollorganer skal rapportere årlig til utpekende myndighet, og utpekende myndighet har et ansvar for å følge opp kontrollorganene. Klage på vedtak i tekniske kontrollorganer skal etter forvaltningsloven rettes til utpekende myndighet.

Til tredje ledd

Det følger av EU-forordning nr. 765/2008 at tekniske kontrollorgan som hovedregel skal være akkreditert av et nasjonalt akkrediteringsorgan. Akkreditering av tekniske kontrollorganer foretas av Norsk Akkreditering, et organ opprettet av Nærings- og handelsdepartementet, etter reglene i en eller flere av standardene i NS-EN 45000-serien og for et begrenset og spesifisert produktområde.

Det åpnes imidlertid for at tekniske kontrollorgan, for spesielle områder eller tjenester, kan utpekes uten å være akkreditert under forutsetning av at utpekende myndighet kan dokumentere at kontrollorganet innehar kompetanse og rutiner tilsvarende det som er nødvendig for å bli akkreditert av nasjonalt akkrediteringsorgan, for den funksjon de søker om å utføre.

Dersom kontrollorganets kompetanse blir vurdert uten å benytte akkreditering, innebærer det en plikt til å fremlegge dokumentasjon på denne kompetansen for EU-kommisjonen og de andre medlemsstatene. EU-kommisjonen kan konkludere med at vurderingen ikke er tilstrekkelig dokumentert og at det teknisk kontrollorganet likevel ikke skal utpekes.

For akkrediterte tekniske kontrollorgan kan utpekende myndighet utvide området disse er utpekt for, utover de akkrediterte områdene. Utpekende organ, dvs. Statens bygningstekniske etat, vil i disse tilfeller være forpliktet til å informere Kommisjonen om avgjørelsen, herunder dokumentere at det utpekte organet innehar den nødvendige kompetanse.

Henvisninger

- Utvalg av referansestandarder fra Standard Norge
- Anvisninger i Byggforskserien fra SINTEF Byggforsk

§ 3-11. CE-merking

- (1) Et CE-merke viser at et produkt tilfredsstillende en teknisk spesifisering som beskrevet i § 3-4 første ledd bokstav a til c.
- (2) Følgende produkter skal påføres CE-merke som angitt i gjeldende direktiver for produktene:
 - a. heis og tilhørende sikkerhetskomponenter som er i samsvar med grunnleggende krav angitt i Heisdirektivet
 - b. løfteinnretning som er i samsvar med grunnleggende krav angitt i Maskindirektivet
 - c. varmtvannskjel som er i samsvar med krav angitt i direktivet om varmtvannskjeler.
- (3) For produkter til byggverk som er i samsvar med Byggevaredirektivet, er påføring av CE-merke frivillig.
- (4) CE-merket skal påføres produktet av produsent eller dennes representant.
- (5) CE-merket skal bestå av bokstavene CE i følgende grafiske utforming:
- (6) Dersom CE-merket forminskes eller forstørres, skal størrelsesforholdet slik det framgår av modellen overfor overholdes.
- (7) CE-merkingen skal omfatte krav angitt i gjeldende direktiv for produktet og kan være
 - a. identifikasjonsnummeret for det organ som har deltatt i produksjonskontrollfasen
 - b. produsentens navn eller identifikasjonsmerke
 - c. de to siste sifrene i det året da merkingen ble påført og om nødvendig produktsertifikatets nummer
 - d. deklarete egenskaper, klassifisering og lignende som angitt i direktiv for produktet.
- (8) De ulike delene som CE-merket består av, skal så langt mulig ha samme høyde og ikke være under 5 mm.
- (9) Opplysninger som er nødvendige ut fra et sikkerhetssynspunkt skal være på norsk.

Veiledning

Til første ledd

Intensjonen med CE-merket er at det skal være et hjelpemiddel for å sikre at produktet fritt kan markedsføres og omsettes, ved at det bekrefter at produktet er fremstilt og kontrollert i overensstemmelse med en harmonisert produktstandard eller en europeisk teknisk godkjenning. I europeiske harmoniserte produktstandarder fremgår kravene til CE-merket i standardens ZA-vedlegg.

Produkter til byggverk som er CE-merket skal antas å tilfredsstillere EØS-reglene og skal nyte fri flyt innenfor EØS-området. Det er produsenten eller dennes representant som skal påføre CE-merket. Dersom et teknisk kontrollorgan har utført oppgaver i forbindelse med CE-merkingen, skal organets registreringsnummer påføres i nærheten av CE-merket. Falske CE-merker skal innrapporteres til EU-kommisjonen og til de land som distribuerer angjeldende produkt.

CE-merking av byggevarer er ikke obligatorisk for byggevarer i Norge. Andre produkter til byggverk, som heis, maskin og varmtvannskjel, må CE-merkes. Nærmere betingelser for merkingen er gitt i de enkelte direktivene (byggevarer, heis, maskin osv.). I tilfeller der et produkt er omfattet av flere direktiver, skal CE-merket indikere at produktet også samsvarer med krav i andre direktiver. For eksempel vil enkelte installasjoner i byggverk være omfattet av både Byggevaredirektivet og Maskindirektivet.

Det er viktig å være oppmerksom på at CE-merket ikke er et kvalitetsstempel. Selv om en vare er påført et CE-merke, kan nasjonale bestemmelser begrense bruken av produktet i byggverk.

Til annet ledd bokstav a

Sluttkontroll ved ferdigstilling av heisinstallasjon foretas av utpekt teknisk kontrollorgan i henhold til krav om CE-merking av heis. Prosedyrene er beskrevet i direktivet.

Til annet ledd bokstav b

Prosedyrene for CE-merking er beskrevet i Maskindirektivet. Her er beskrevet hvilke tekniske spesifikasjoner og hvilke samsvarsvurderinger/kontrollprosedyrer som skal følges for å sikre at løfteinnretningen er i samsvar med betingelsene for å påføre CE-merket.

Til annet ledd bokstav c

Prosedyrene er beskrevet i direktiv 92/42/EØS.

Til tredje ledd

Dersom det foreligger en harmonisert europeisk produktstandard, er det obligatorisk å utarbeide produktdokumentasjon på bakgrunn av denne. Påføring av selve CE-merket vil imidlertid fremdeles være frivillig.

Til femte ledd

Bokstavene CE i svart skrift er trykket på en rutemønstret bakgrunn med bokstavene CE printet svakt i bakgrunnen pekende motsatt vei.

Henvisninger

- Utvalg av referansestandarder fra Standard Norge
- Anvisninger i Byggforskserien fra SINTEF Byggforsk

§ 3-12. Produkt med mangel

(1) Produkt til byggverk med mangel i forhold til krav i forskriften, herunder ufullstendig eller uriktig dokumentasjon, skal ikke markedsføres, omsettes eller brukes i byggverk.

(2) Første ledd gjelder også for produkt til byggverk som selv om det er erklært å være i samsvar med kravene, kan medføre fare for sikkerhet, helse eller miljø.

Veiledning

Til annet ledd

Sikkerhetsklausulen i Byggevaredirektivets artikkel 21 innebærer at det også kan gripes inn overfor bestemte produkter som kan medføre fare for sikkerhet, helse eller miljø, selv om produktet er dokumentert iht. tekniske spesifikasjoner og oppfyller kravene til produktdokumentasjon for øvrig.

Bruk av sikkerhetsklausulen forutsetter at den nasjonale myndighet umiddelbart informerer EU-kommisjonen om tiltaket og begrunner sin beslutning.

Alle norske tilsynsmyndigheter er forpliktet til å rapportere om farlige produkter til EUs database Rapex, som skal ivareta behovet for rask informasjonsspredning om farlige produkter i handelen.

Henvisninger

- Utvalg av referansestandarder fra Standard Norge
- Anvisninger i Byggforskserien fra SINTEF Byggforsk

§ 3-13. Tilsynsmyndighet

(1) Statens bygningstekniske etat er tilsynsmyndighet for produkter til byggverk.

(2) Kommunal- og regionaldepartementet er klageinstans for vedtak som fattes av tilsynsmyndigheten.

Veiledning

Til første ledd

Statens bygningstekniske etat er oppnevnt av Kommunal- og regionaldepartementet som tilsynsmyndighet for å følge opp reglene om produkter til byggverk.

Dersom Statens bygningstekniske etat fatter mistanke om at et produkt med mangel omsettes, kan etaten foreta markedstilsyn. Markedstilsyn er tilsyn med at produktdokumentasjon iht. forskriftskravene foreligger for et produkt, før det installeres eller monteres i et byggverk.

Henvisninger

- Utvalg av referansestandarder fra Standard Norge

§ 3-14. Tilsyn med produkter til byggverk

(1) Tilsynsmyndighet kan kreve tilsendt produktdokumentasjon og annen informasjon som er tilgjengelig ved markedsføring, omsetning eller bruk av produkt til byggverk, herunder dokumentasjon for attestering av samsvar og test- og beregningsgrunnlag som er brukt ved utarbeidelse av produktdokumentasjonen.

(2) Tilsynsmyndighet skal gis adgang til produkt, rom, areal eller annet område som anses nødvendig for å kunne utføre vurdering av produktet.

(3) Ved begrunnet mistanke om at det markedsføres, omsettes eller brukes produkt med mangel etter forskriften, skal bygningsmyndighet og annen offentlig myndighet som behandler tiltak etter sektorlovgivning som omfattes av plan- og bygningsloven § 29-7, melde forholdet til tilsynsmyndigheten.

(4) Dersom produsent eller dennes representant trekker et produkt med mangel tilbake fra markedet, skal det sendes melding til tilsynsmyndigheten.

Veiledning

Til første ledd

For at tilsynsmyndigheten skal kunne utføre sin virksomhet på en forsvarlig og effektiv måte, skal produsent, eller dennes representant (jf. § 3-3) fremlegge dokumentasjon og informasjon dersom myndighetene krever dette.

Tilsynsmyndigheten kan kreve tilsendt produktdokumentasjon som er tilgjengelig ved markedsføring, omsetning eller bruk av produkt til byggverk, herunder samsvarserklæring og test- og beregningsgrunnlag som er brukt ved utarbeidelse av produktdokumentasjonen. Tilsynsmyndigheten kan be om informasjon om produktets egenskaper og relevant og lett tilgjengelig informasjon som viser at produktet lovlig kan omsettes i en annen medlemsstat, jf. artikkel 4 i forordning nr. 764/2008. Produsenten, eller dennes representant, plikter også å gi de nødvendige opplysninger om produktet for å stadfeste at produktet er riktig merket.

Hvis tilsynsmyndigheten konstaterer at en vare i omsetning på det norske marked ikke har tilfredsstillende produktdokumentasjon eller ikke innehar påkrevde egenskaper, skal EU-kommisjonen og EFTA underrettes. Disse vil undersøke saken og melde resultatet til alle EØS-landene.

Til annet ledd

Produsent, eller dennes representant (jf. § 3-3) plikter å gi tilsynsmyndigheten adgang til de nødvendige arealer slik at en kontroll kan gjennomføres.

Til tredje ledd

Ved begrunnet mistanke om at det markedsføres, omsettes eller brukes produkt til byggverk med mangelfull produktdokumentasjon skal kommunal bygningsmyndighet, eventuelt andre sektormyndigheter melde fra om forholdet til Statens bygningstekniske etat som tilsynsmyndighet. Underretning om manglende produktdokumentasjon kan også komme fra andre produsenter, fra omsetningsleddet, bransjeorganisasjoner eller forbruker. Statens bygningstekniske etat kan også føre tilsyn med produktomsetningen på eget initiativ.

Til fjerde ledd

Tilbakekalling av et produkt med mangler kan være en frivillig handling av produsent eller dennes representant. I slike tilfeller skal tilsynsmyndigheten likevel underrettes.

Henvisninger

- Utvalg av referansestandarder fra Standard Norge

§ 3-15. Reaksjoner fra tilsynsmyndigheten

(1) Dersom tilsynsmyndigheten finner at produkt til byggverk ikke har tilfredsstillende produktdokumentasjon etter forskriften, herunder ufullstendig eller uriktig dokumentasjon, kan den gi pålegg om å stanse markedsføring, omsetning og bruk av produktet inntil tilfredsstillende produktdokumentasjon foreligger. Tilsynsmyndigheten kan ilegge tvangsmulkt etter plan- og bygningsloven § 32-5 dersom pålegget ikke etterkommes.

(2) Tilsynsmyndigheten kan gi pålegg om å kalle tilbake produkt som beskrevet i første ledd fra markedet eller kreve andre tiltak for å sikre at produktet bringes i overensstemmelse med forskriften.

(3) Tilsynsmyndigheten kan ilegge overtredelsesgebyr etter plan- og bygningsloven § 32-8 annet ledd ved markedsføring, omsetning eller bruk av produkt til byggverk uten tilfredsstillende produktdokumentasjon etter forskriften.

(4) I tilfeller der vanlig eller forventet bruk av produkt til byggverk kan utgjøre en alvorlig risiko for sikkerhet, helse eller miljø, kan tilsynsmyndigheten midlertidig stanse markedsføring, omsetning og bruk av produktet for å utføre nødvendige undersøkelser og sikkerhetsvurderinger.

Veiledning

Til første ledd

Forskriftens § 3-15 klargjør aktuelle reaksjoner fra tilsynsmyndigheter når det gjelder produkter til byggverk uten tilfredsstillende produktdokumentasjon, herunder ufullstendig eller uriktig produktdokumentasjon. Tilsynsmyndighetens anledning til å gi pålegg om stans i markedsføring, omsetning og bruk av produkter til byggverk, samt anledning til å trekke produkter tilbake fra markedet, er hjemlet i pbl. § 29-7.

Hvis markedstilsynet avdekker at et produkt ikke har tilfredsstillende produktdokumentasjon kan Statens bygningstekniske etat gi pålegg om å stanse markedsføring, omsetning og bruk av produktet inntil forholdet er rettet. Dette kan innebære at produktet må fjernes fra salgsleddet og tilbakeføres produsenten eller dennes representant.

Ved pålegg om stans i markedsføring, omsetning og bruk av produkter som omfattes av prinsippet om gjensidig godkjenning, vil prosedyren angitt i artikkel 6 i forordning 764/2008 måtte benyttes.

Til annet ledd

Tilsynsmyndigheten kan iverksette tilbakekalling, og eventuelt destruksjon, av usolgte og solgte produkter så langt det lar seg gjøre og inkludere alle ledd der omsetning foregår. Det vil bli vurdert i det enkelte tilfelle om det er riktigere å reagere med andre midler enn krav om tilbakekalling.

Til tredje ledd

Tilsynsmyndigheten kan ilegge overtredelsesgebyr ved markedsføring, omsetning eller bruk av produkter til byggverk uten tilfredsstillende dokumentasjon. Hjemmelen for ileggelse av overtredelsesgebyr finnes i pbl. § 32-8. Sanksjoner vil som hovedregel rettes mot produsent/importør, men kan også rettes mot omsetningsledd og forhandler.

Iht. pbl. § 32-9 andre ledd bokstav b kan det ilegges straff dersom CE-merke påføres produkt uten at forutsetningene er til stede, eller omsetter slikt produkt. Det kan også ilegges straff dersom tilsynsmyndigheten ikke gis de opplysninger eller tilgang til produkt, rom, areal eller annet område som anses nødvendig for å kunne føre tilsyn.

Til fjerde ledd

Forordning nr. 764/2008 artikkel 7 fastslår tilsynsmyndighetens anledning til midlertidig å forby produkt til byggverk for å utføre nødvendige sikkerhetsvurderinger og undersøkelser, dersom normal eller rimelig forventet bruk av produktet kan utgjøre en alvorlig risiko for sikkerhet, helse eller miljø.

Sikkerhetsklausulen i Byggeveredirektivets artikkel 21 innebærer at det også kan gripes inn overfor bestemte produkter som kan medføre fare for sikkerhet, helse eller miljø, selv om produktet er dokumentert iht. tekniske spesifikasjoner og oppfyller kravene til produktdokumentasjon for øvrig, jf. § 3-12 annet ledd.

Henvisninger

- Utvalg av referansestandarder fra Standard Norge

§ 3-16. Gebyr

Tilsynsmyndigheten kan kreve gebyr for tilsynsarbeidet i forbindelse med utføring av tilsyn med produkter. Gebyrsatser fastsettes av Statens bygningstekniske etat.

Veiledning

Til bestemmelsen

Bestemmelsen innebærer at Statens bygningstekniske etat kan pålegge produsenten eller dennes representant å betale et gebyr som skal dekke etatens påløpte kostnader for utført arbeid, herunder utgifter til sakkyndig bistand eller erklæring dersom undersøkelser viser at produktet ikke oppfyller bestemmelser gitt i eller i medhold av plan- og bygningsloven, herunder også bestemmelser fastsatt gjennom forordninger eller direktiver som er gjennomført i norsk rett. Dette inkluderer eventuell prøving av et produkt.

Gebyr skal beregnes ut i fra hvilke kostnader etaten har pådratt seg ved saksbehandlingen og kontrollen i hvert enkelt tilfelle. Størrelsen på gebyret antas å bli tilnærmet det samme for like saker, men det vil bli differensiert mellom store eller vanskelige saker og små eller enkle saker. Gebyret skal ikke overstige selvkost.

Henvisninger

- Utvalg av referansestandarder fra Standard Norge